

heksametru kao sistemu koji je nastao spajanjem četiriju kolona, — što je u najužoj vezi s Parryjevim učenjem o standardnom opsegu najvećeg broja formula unutar Homerova heksametra. Konačno, za potrebe stručnjaka ova je knjiga, s obzirom na količinu informacija koje se u njoj iznose, mogla biti i znatno kraća. Međutim, autorova je osnovna težnja da u svakoj prilici bude posve jasan nužno dovela — imajući u vidu raznovrstan sadržaj koji obrađuje — do češćih i dužih ponavljanja u posljednjim trima dijelovima, — što će ipak običnom čitaocu biti od koristi, da bi s većom sigurnošću usvojio novu i tešku materiju kad najvažnije rezultate čuje ponovljeno u raznim prilikama.

Ali bez obzira na izložene nedostatke, koji ne umanjuju bitno vrijednost Kirkova djela, i bez obzira na to jesmo li voljni da se složimo s osnovnim pogledima autora na najvažnija pitanja nauke o Homeru, ovo se djelo može najtoplije preporučiti svakom onom tko želi da s jednog izvora lako i solidno upozna što o Homeru misli danas velik dio istaknutih stručnjaka u zapadnom svijetu.

B. Glavičić, Zadar.

ARISTOTELES, Über die Tugend, übersetzt von Ernst A. Schmid (Aristoteles Werke in deutscher Übersetzung, herausgegeben von Ernst Grumach, Nr. 18: Opuscula T. Berlin, Akademie-Verlag 1956)

V zbirki prevod in komentarjev k Aristotelu, ki jo ureja Ernst Grumach, se je Dirlmeierovim prodornim in učenim komentarjem Nikomahove etike, Eudemove etike in Velike etike zdaj pridružil še prevod in komentar pseudoaristotelovega spisa o vrlini, ki ga je oskrbel Ernst A. Schmidt. S tem je zaključčen prevod vseh etičnih spisov Aristotelovega korpusa in ustvarjena solidna osnova za nadaljnja raziskovanja, ki so v teh komentarjih že nakazana: razvoj in revalorizacija etičnih koncepcij v Teofrastovem in poznejšem Peripatu.

Čeprav ni nihče — razen v novejšem času v. Arnimov učenec P. Gohlke — resno zagovarjal Aristotelovega avtorstva tega drobnega traktata, je bilo delo kljub temu svoj čas visoko cenjeno — o tem priča 56 različnih rokopisov, v katerih je spis ohranjen, pa tudi številne izdaje tega dela iz 16. stoletja, ko so ga označevali kot „liber aureus et adamantinus“. Danes so sodbe o njem precej drugačne, delo velja kot vsebinsko precej nepomembno, pripisujejo mu le še historično vrednost, kot dokumentu etične miselnosti zgodnjega Peripata. Osnovna značilnost njegovega nauka o vrlinah je — po Schmidu — odsotnost pojma sredine (*μεσότης*) kot bistvene opredelitve sleherne vrline: to ga po eni strani distancira od Aristotelove etike, po drugi strani pa zblizuje s Teofrastovimi Značajmi, pseudoplatonskimi Definitiones in etičnimi fragmenti Aristona s Keja.

Težišče Schmidtove knjige je na komentarju, ki obsega 110 strani, tako da pride na eno stran prevedenega teksta povprečno 22 strani opomb! Te opombe so pravi vzor mikrofilološke interpretacije, v njih so do zadnjih nadržbnosti z vseh vidikov osvetljeni pomenski odtenski posameznih izrazov. Kljub temu naj dodam dve, tri pripombe k temu izčrpnemu komentarju!

1250 a 5: Ob ugotovitvi, da obstoji vrлина v „nepremakljivosti (morda bolje: nedojmijivosti (nasproti efektu“ (p. 60: in der Unbeweglichkeit gegenüber diesem πᾶθος) bi bilo morda le umestno ponovno pretehtati možnost, da imamo tu opravičiti že z nekim stoičnim elementom, čeprav Schmidt sleherno takšno misel uvođoma (p. 28) kategorično izključuje.

1951 b 34: Schmidt prevaja izraz ἔλις ἀγαθή kot „optimizem“. V tem primeru gre za očitno korekturo terminološkega obzorja antičnega avtorja, ki mu je bila ta abstrakcija še povsem tuja. Ali ne bi bil lepši in bolj svež dobeseden prevod „veselo upanje“? Schmidt povezuje to mesto z Aristotelom Top. II 6, 112 a 35 (εὐελπιν τὸν ἀγαθὰ ἐλπίζοντα). Toda ali ne bi kot „spremljajoči pojav“ vrline morda prišla v poštev ἔλις ἀγαθή v tistem heteronomnem pomenu, kot jo srečamo pri Platonu, Phaed. 114 C: καλὸν γὰρ τὸ ἅθλον καὶ ἡ ἔλις μεγάλη?

1251 b 36: φιλόκαλος prevaja Schmidt kot „Liebhaber des Schönen“. Ali ni tu morda mišljen φιλόκαλος = „ljubitelj plemenitih ljudi“, podobna kot je npr. v MM φιλόγαθος = „tisti, ki ljubi dobrega človeka“ (1212 b 18—20)? S tem bi dobil tudi cel niz členov v 1251 b 35—36 globljo smiselno povezavo: „prijatelj svojcer“ — „prijatelj prijateljev“ — „prijatelj tovarišev“ — „prijatelj gostov“ — „prijatelj ljudi“ — „prijatelj plemenitih ljudi“: člani se stopnjujejo iz območja koristnega v območje plemenitega; pri zadnjem členu moment koristnosti povsem odpade, navzoč je samo še element plemenitosti; prijateljstvo doseže tu svojo najpopolnejšo obliko, saj ljubi prijatelja le, v kolikor je plemenit, ne glede na sorodstven in vse druge vezi.

Ob koncu bi izrazil samo še eno pripombo, ki zadeva sicer celotno Grumachovo zbirko, še prav posebej pa to knjigo: Ali se ne bi mogla redakcija — vsaj v primeru pseudoaristotelovih spisov — odločiti za dvojezično izdajo? Obseg knjige bi v tem primeru le malenkostno naresel (pri spisu „O vrlini“ le za štiri strani), knjiga pa bi neprimerno pridobila na svoji vrednosti in uporabnosti. Zlasti še, ker je tekst spisa „O vrlini“ sam po sebi le težko dosegljiv, saj se tiska navadno le kot appendix k Eudemovi etiki. Kakšen smisel imajo npr. predlogi tekstnih izboljšav k Susemihlovi izdaji (p. 140—141) za nekoga, ki mu Susemihlova izdaja Eudemove etike ni dosegljiva?

K. Gantar, Ljubljana.

MICHAEL GRANT, *Mythen der Griechen und Römer*. Kindler-Verlag, Zürich 1964, 642 strani (angleški izvirnik je izšel 1962 pri založbi Weidenfeld & Nicolson v Londonu).

Zanimanje za antično mitologijo je še danes presenetljivo živo; o tem priča med drugim cela vrsta mitoloških priročnikov, ki so v zadnjih letih preplavili knjižni trg. Tako so npr. v povojnih letih v Nemčiji že kar sedemkrat ponatisnili Schwabove „Najlepše antične pripovedke“, prevedene pa so bile tudi v več tujih jezikov, med drugim v slovenščino. V istem obdobju so — v nemškem jezikovnem področju — izšle F. Pfisterja „Götter- und Heldensagen der Griechen“ (Heidelberg 1956), v istem obdobju je K. Kerényi v čudovitih, s pesniškim zanosom navdihnenih knjigah „Die Götter- und Menschheitsgeschichten“ (Zürich 1951) in „Die Heroen der Griechen“ (Zürich 1958) „pripovedoval zgodbe iz antične mitologije odraslim“; izredne pozornosti je bil deležen tudi H. Hungerjev „Lexikon der griechischen und römischen Mythologie“, ki je v obdobju pičlih sedmih let (1953—1959) doživel kar pet izpopolnjenih izdaj. Ob vsej tej bogati izvirni žetvi so Nemci čutili potrebo, da prevedejo še tri mitologije iz angleščine: solidni in izčrpni H. J. Rose-jev „Handbuch der griechischen Mythologie“ (v dveh izdajah, München 1955 in 1961), „Griechische Mythologie“ znanega romanopisca R. Gravesa, ki se odlikuje ne samo po dramatsko napetem oblikovanju mitičnih fabul, ampak tudi po drznih in izvirnih interpretacijah (v štirih ponatisih v letih 1955—1963), in nazadnje še Michaela Granta „Mythen der Griechen und Römer“.

Naslov Grantove knjige pravzaprav ne ustreza popolnoma njeni vsebini, saj knjiga ne zajema samo mitologije, ampak tudi dobršen del antične literarne in kulturne zgodovine, spušča se na najrazličnejša znanstvena področja (arheologija, antropologija, etnologija), paralele antičnim mitom išče v Sibiriji in na Malaki, v centralni Afriki in v Latinski Ameriki, njen znanstveni spektrum pa se razteza tudi na številne renesančne, romantične in sodobne literarne in likovne metamorfoze antičnih mitov.

Vendar bi knjigo težko označili kot mitološki priročnik, prej kot nekaj zanimiv potpuri izbranih esejev z vseh področij antike. To, kar je njena največja odlika, je hkrati tudi njena slabost: miti so razvrščeni po kronološkem zaporedju literarnih obdelav. Avtor je zavigel tradicionalno razvrstitev mitov po rodovnikih, ki izvira od antičnih mitografov in ki jo še danes uporablja večina mitoloških priročnikov; mite je nanizal po takšnem zaporedju, kot so dosegali svoje najbolj izklesane umetniške upodobitve, počenši z Iliado in Odisejo, Hesiodovo Teogonijo in homerskimi himni, preko atiških tragedij in Pindarovih od, preko heleni-